

Av Jens M. Johansson og Lars Backe Madsen

The Brat Pack

- ungdommene som styrte Irak

Publisert i Dagens Næringsliv 4/5. april 2007

Dagens Næringsliv
Postboks 1182 Sentrum
0107 Oslo
Sentralbord: 22 00 10 00
Telefaks: 22 00 13 50

Jens M. Johansson
Olaf Ryes Plass 5
0552 Oslo
Telefon: 22 00 13 75 (jobb) og 932 56 375 (mobil)
jens.johansson@dn.no

Lars Backe Madsen
Sorgenfrigaten 24 A
0365 Oslo
Telefon: 22 00 13 54 (jobb) og 932 56 354 (mobil)
lars.madsen@dn.no

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning – en julemiddag	s 3
2. Utgangspunktet – et avsnitt i en engelsk avis	s 3
3 a: Innsamlingen av data begynner	s 4
3 b: Systematiserer søkene	s 5
3 c: Et kildeproblem	s 6
3 d: System i galskapen	s 7
3 e: To veier inn	s 8
3 f: Guds skole	s 9
3 g: CIA-faren	s 9
3 h. Fire ufattelige dager ute i verden	s 10
3 i: Vårt første møte	s 10
3 j: Tre menn, tre dager i Washington	s 11
3 k: Fred Smith	s 11
3 l: Rajiv Chandrasekaran	s 13
3 m: Brendan Wheeler	s 13
3 n: Michael Ledeen	s 14
3 o: L. Paul Bremer III	s 14
3 p Dr Michael Farris	s 15
3 q: Nick Horne	s 15
3 r: L. Paul Bremer III – igjen	s 16
3 s: Patrick Henry College	s 16
3 t: L. Paul Bremer III – nok en gang	s.16
3 u: En konferanse i Wien	s 17
3 v: Oppsummering	s 18
4. Avslutning – en julemiddag	s 19
5. Vedlegg	s 19

1. Innledning – en julemiddag

De siste ni årene har vi hvert år møttes noen dager før nyttårsaften til julemiddag der vi blant annet legger journalistiske planer for det kommende året. Før det stundende året 2007 la vi større planer enn på lenge.

Vi hadde jobbet sammen som team i ni år, med en rekke lengre graveprosjekter i Dagens Næringslivs lørdagsmagasin. Det var ikke helt fritt for at vi begynte å kjenne behovet for å gjøre noe nytt. Eller rettere sagt; bruke alt vi hadde lært om undersøkende journalistikk gjennom disse årene til å bidra med noe vi kunne oppleve som virkelig viktig. Hadde vi ikke egentlig en slags forpliktelse, mente vi. Både med tanke på mulighetene avisen hadde gitt til å lære oss dette faget, men også sett i lys av at Dagens Næringsliv var en avis med større ressurser enn de fleste.

Så hva, spurte vi. Hvis vi virkelig ville gripe fatt i noe som var av stor betydning? Hva skulle det være? Hvis vi så oss rundt, ikke bare i Norge, men kanskje forsøkte å tenke større? Sett at vi hadde kommet dit vi var nå, burde vi ikke prøve det?

2. Utgangspunktet - et avsnitt i en engelsk avis

20. februar 2007 leste vi noe av interesse i den engelske avisen The Guardian, en avis vi begge forsøker å følge daglig, som en del av vårt idéarbeid og generelle oppdatering av verdens gang. Det som fanget vår interesse var et kort utdrag av en bok skrevet av Washington Post-reporteren Rajiv Chandrasekaran: "Imperial Life In The Emerald City". Boken handlet om livet i den såkalte "Green Zone", det strengt beskyttede området der de sivile amerikanerne levde i Bagdad, men vi bet oss mest merke i et avsnitt midt i utdraget:

En 24 år gammel amerikaner ved navn Jay Hallen, uten økonomisk utdanning, hadde fått ansvaret med å bygge opp børsen i Bagdad.

Det hørtes helt utrolig ut. Ikke minst for oss som jobber i en avis som skriver mye om børser. Hva var egentlig dette?

Noen dager senere bestilte vi boken fra USA. Den var ennå ikke lansert i Europa.

Boken var fascinerende lesning, men det sto ikke stort mer om Jay Hallen enn det lille som hadde stått i The Guardian. Boken nevnte at flere av amerikanerne som ble sendt ned til Irak for å gjenoppbygge landets sivile administrasjon, var unge, men for øvrig handlet boken mest hvilke feil den amerikanske administrasjonen i Washington og Bagdad hadde begått. En av feilene, ifølge boken, var at lederne som ble sendt ned til den irakske hovedstaden, ble håndplukket på grunn av sin lojalitet til president George W. Bush og hans administrasjon, og ikke nødvendigvis sin faglige kompetanse.

Bokens hovedperson var guvernør Lewis Paul Bremer III, selv en mangeårig støttespiller til det republikanske partiet, men forfatteren hadde selv ikke fått snakke med ham. Kunne det vært mulig for oss? Vi trodde egentlig ikke det, nei.

Vi hadde fulgt ganske godt med på utviklingen i Irak, og til nå hadde dekningen i hovedsak dreid seg om de militære hendelsene og lite om den sivile oppbygningen. Vi følte at bokens avsnitt om at "oppbyggerne" var valgt av partihensyn mer enn av kompetanse, kunne være et viktig utgangspunkt for å finne ut hvorfor alt gikk så galt i Irak.

Dette var en helt ny innfallsvinkel til en av vår tids virkelig store saker, mente vi. Hva om vi gravde dypere i dette? Var det mulig å finne navnene på de som var blitt sendt ned? Finne ut hvilken bakgrunn de hadde? Var det mulig å spore dem opp i dag? Levde de fortsatt? Hvordan gikk det med dem? Hvordan så de selv på tiden i Irak, og måten de ble valgt ut på?

Til da hadde åtte milliarder amerikanske dollar forduftet i gjenoppbyggingsprosessen, uten at noen kunne gjøre rede for hvor eller hvorfor. En senathøring hadde forsøkt å finne ut hva som hadde skjedd, uten å lykkes. Var det rett og slett mulig for en norsk avis å nøste i hvor det var blitt av denne enorme summen penger, og hvordan det var mulig for dem bare å bli borte? Var det mulig å identifisere og kanskje spore opp noen av menneskene som faktisk og fysisk hadde ansvaret for å ta imot pengene i Bagdad? Vi vurderte å dra til Bagdad, men slo det fra oss. En ting var risikoen ved å reise dit, som vi selvsagt måtte ta med i vurderingen, men uansett var ikke de vi skulle finne i Bagdad lenger. Vi ville følge pengene, slik vi er oppdratt til i Dagens Næringsliv. Dessuten var vi opptatt av oppbyggingen av det sivile samfunnet, ikke den militære krigføringen. Dro vi til Bagdad, ville vi nok komme hjem med flere spørsmål enn svar. Våre svar lå antagelig i Washington, selv om vi nok – i ærlighetens navn – vurderte muligheten for å finne dem, som forsvinnende små.

3 a: Innsamlingen av data begynner

Vi begynte med arbeidet med å identifisere amerikanere som var blitt sendt ned for å jobbe i Coalition Provisional Authority (CPA), en overgangsregjering bestående av USA og dets allierte som hadde ansvaret for den sivile oppbyggingen av Irak. Det naturlige var først å henvende seg til CPAs omfattende arkiver, som i en viss grad var mulig å finne elektronisk. Tusener på tusener av sider med materiale som var meget komplisert å finne fram i. Noe var på arabisk, noe var på engelsk. Noe var slettet, noe var konfidensielt. Arkivene var delvis utdatert, delvis oppdatert. Deler av arkivmaterialet så ut til å være laget som del av en generell krigspropaganda, og burde sjekkes nøyer, om vi fant det nødvendig å gå videre med det. Men vi oppdaget etter hvert at store deler av arkivmaterialet den amerikanskledete administrasjonen hadde etterlatt seg i Bagdad faktisk var både pålitelig og omfattende. Etter flere og lange dager med søk og utskrivning av flere hundre sider med arkivstoff, følte vi at vi var blitt noe klokere. Vi klarte å identifisere tidspunkter, tidslinjer og tildels tydelig definerte oppgaver, tiltak, målsettinger og planer for den sivile oppbyggingen av Irak. Men vi lette jo etter noe mer spesifisert. Vi lette for eksempel etter børsdirektør Jay Hallen – 24-åringen vi hadde lest om i en engelsk avis. Her møtte vi problemer i CPA-arkivene. I forbindelse med den sivile oppbyggingen av Irak var en del oppgaver lagt ut til private selskaper, og i tilfellet ”Baghdad Stock Exchange” var det mye som var mildt sagt uoversiktlig. Dokumenter var kodet. Kodene viste blant annet hvilket departement dokumenter og pengestrømmer sorterte under, men det var likevel ikke altfor lett å finne ut av systemet. Vi forsøkte å tenke mer kreativt, og det var til slutt ett av dokumentene om de stadige forsinkelsene av den offisielle åpningen av børsen som førte oss frem til navnet ”Jay Hallen” i arkivene til Finansdepartementet. Den unge amerikaneren var åpenbart ikke populær blant irakske forretningsmenn og tidligere

børshandlere – for det eksisterte faktisk en gammeldags børs i Bagdad – og etter hvert fant vi navnet hans i flere og flere dokumenter.

Gjennom grundigere søk i det provisoriske Finansdepartementets arkiver oppdaget vi flere navn. Mange navn dukket opp og forsvant, før de dukket opp i et annet departement senere. Mange forsvant med en gang, og dukket aldri opp igjen. Men vi hadde funnet det viktigste; navn på menneskene som hadde jobbet i CPA med å bygge opp det irakiske samfunnet. Etter hvert forsto vi også at kodene etter navnene kunne fortelle oss hva de konkret hadde jobbet med, og på den måten finne ut hvem som hadde jobbet sammen, og ved å pare opplysningene sammen, få en forståelse av i hvilket tidsrom de hadde vært i Irak – og hva de jobbet med mens de var der.

Lars hadde vært på ti dagers gravekurs i Washington i 2004, mens krigen pågikk for fullt. Nå kom lærdommen derfra, gravetekniske spissfindigheter og etablerte kontakter på det gigantiske Nasjonalarkivet, til nytte. Det er vanskelig å finne fram i et av verdens største arkiv, Lars' kontakter fra 2004 var nå til hjelp i våre forsøk på å komme på sporet av de vi lette etter. Likevel var det svært mange dokumenter fra Irak-krigen som ikke var frigitt ennå, så vi måtte også bruke andre, mer skjulte kanaler for informasjon. Disse er det vanskelig for oss å gå nærmere inn på, av hensyn til kildevernet.

Med utgangspunkt i navnene begynte vi å lete på nettet. Det var mange bomsmål, folk som ikke hadde lagt igjen spor, eller spor som viste seg å lede helt feil.

Et eksempel var da vi kontaktet en tidligere soldat fra Irak-krigen som hadde skrevet en bok om sine erfaringer og lagt ut et utdrag på nettet. Vi trodde at utdraget fortalte om en av de vi var på jakt etter, og ba ham derfor sende oss hele boken, noe han gjorde. Etter å ha lest boken på 180 sider, var det helt tydelig at det likevel ikke var vår mann som var omtalt. Derimot fikk vi flere navn (selv om vi ikke klarte å spore opp noen av disse) og svært nyttig bakgrunnsinformasjon om dagliglivet blant amerikanerne i Irak på den aktuelle tiden.

Og noen søk ga også små resultater. I mylderet av informasjon og mennesker med samme navn som de vi lette etter, begynte de å dukke opp på enkelte blogger tilknyttet amerikanske krigsmotstandere, på bilder fra skoleklassers gjenforeningsfester og anmeldelser av teateroppsetninger på amerikanske skoler. En tidligere budsjettsvarlig i det Finansdepartementet fant vi som klassekontakt på North Haven School i Connecticut.

3 b: Systematiserer søkene

Vi valgte å konsentrere oss om de vi forsto var unge, og begynte å gå gjennom lokalaviser i de tilfellene der de vi fant hjembyen til tidligere CPA-ansatte. I noen tilfeller fant vi ut hvor enkelte av de CPA-ansatte hadde studert før de reiste til Irak, og vi bestemte oss for å gå løs på den litt uvante oppgaven å oppsøke et titalls skoleaviser og langt flere universitetspublikasjoner i USA på jakt etter flere opplysninger .

Nå begynte vi å finne interessante ting. Vi fant enkelte intervjuer og en del egne rapporter skrevet til skoleavisene. De fleste av dem – både intervjuene og dagboknotatene – var skrevet i en tid da stemningen fortsatt var svært håpefull med hensyn til krigen i Irak. Det er helt tydelig at de ikke føler noen frykt for motstand eller kritiske røster. Tvert i mot legger de i flere tilfeller ganske detaljrikt ut om sitt virke i

Irak. Vi vurderte også disse skriftlige kildene som meget gode, fordi de var samtidige. De var skrevet eller fortalt av de som faktisk var der nede, mens de fortsatt var der nede – og mens det fortsatt var optimisme og håp blant amerikanerne i Irak.

3 c: Et kildeproblem – ikke mer sant fordi det står mange steder

Bloggene var vanskeligere å forholde seg til for oss. De fleste av dem var meget kritiske til okkupasjonen av Irak. Få begivenheter i nyere historie har vært gjenstand for mer skriverier og kommentarer enn krigen i Irak, som nå har vart i snart fem år. Og aldri før har så mange skriverier og kommentarer vært spredt så bredt, så fort og så enkelt som tilfellet har vært med Irak-krigen på internett. Her sto vi i fare for å møte tallrike kildeproblemer. Det skjedde.

Ofte var det helt identiske historier som ble gjentatt i en serie blogger og på flere nettsted, nesten utelukkende drevet av krigsmotstandere eller av politiske motstandere på demokratens side. At historier ble gjentatt kunne gi et skinn av at de var mer troverdige, men etter hvert fikk vi forståelsen av at det i mange tilfeller var én historie som var blitt klippet ut og brukt om og om igjen. Utgangspunktet var som oftest umulig å spore. Men det var derimot meget tydelig at ingen av dem som fortalte historiene selv hadde vært i Irak, eller hadde førstehånds kunnskap om historiene de gjenga.

Selvfølgelig kunne det de skrev om vise seg å stemme, men vi kunne på ingen måte være sikre.

I stedet begynte vi å lage en oversikt over republikanske diskusjonsfora, for så å registrere oss der. Vår tanke var at det ville være lettere å finne dem vi lette etter der. Men ikke bare kunne det tenkes at de selv skrev der, vi mente også at det ville være mer trolig at de fortalte åpent og friere om sine minner og erfaringer i en kontekst der de følte seg trygge, et sted der de var blant meningsfeller. At de bare skrøt var noe vi måtte vurdere, men samtidig var det vanskelig å skryte all den tid de risikerte å bli avslørt av andre som også hadde vært i Irak, som også deltok på forumet.

Vår gjesteopptreden på de unge republikanernes ulike nettmøtesteder betalte seg. Ganske riktig dukket det opp flere nye navn, og flere nokså detaljerte beskrivelser, fortalt av folk som selv hadde deltatt i begivenhetene de beskrev. Ikke minst da vi gjennomgikk de ulike forumenes omfattende (og ofte trøttende) arkiver.

Vi registrerte oss også på Facebook. Dette var mens Facebook fortsatt var relativt nytt i USA, før det ble åpent og allment kjent her hjemme, og derfor mer oversiktig og nyttig som redskap. På Facebook fant vi en av de mest sentrale unge amerikanerne som hadde vært i Irak, og kunne legge igjen en personlig beskjed til henne. At hun til slutt valgte å hjelpe oss, skyldtes nok både at hun likte kreativiteten vår, hun ga i hvert fall til kjenne at hun var svært overrasket over vår henvendelse, men også at hun fikk en følelse av at vi tilhørte et slags fellesskap på Facebook. Som sagt var dette før interessen for Facebook eksploderte.

Vi betalte også for å få tilgang til en del av de mest interessante nettstedene der mennesker kan legge ut cv-ene sine i håp om å få kontakt med ønskede arbeidsgivere. Der fant vi et nytt navn. Han viste seg å ikke lenger jobbe på den arbeidsplassen som

sto oppført, men den gamle arbeidsgiveren kunne hjelpe oss videre med en e-post, og etter en ganske omstendelig korrespondanse, var også den unge, tidligere CPA-ansatte villig til å bidra.

I en amerikansk avisartikkel ble vi klar over en undersøkelse som var utført med bakgrunn i dybdeintervjuer med hjemvendte amerikanere fra Irak. Selve undersøkelsen var gjennomført fra offisielt hold og konklusjonene viste seg ikke å være ikke så interessante for oss. Navnene på de som hadde deltatt, derimot.

Her må vi skjule våre kilder, men ad omveier klarte vi ikke bare å få fatt i navn på flere av de intervjuede, men i enkelte tilfeller også transkripsjonene av selve dybdeintervjuene. Det var i noen tilfeller meget interessant lesning. Transkripsjonene er stemplet som strengt konfidensielle, noen av dem sorterer under så strenge krav at det heter at spredning av intervjuene representerer en fare for rikets sikkerhet. En av dem vi kontaktet ble mildt sagt forbannet over at vi hadde fått tak i innholdet i intervjuene han hadde gitt under løfte om taushet. Han nektet å si noe til oss.

Et problem med å få de unge til å snakke om tiden i Irak, var at stemningen i USA hadde forandret seg. De ble ikke lenger sett på som helter. Det var ikke nødvendigvis et anerkjennende nikk som fulgte hvis du sa at du hadde jobbet for CPA. Selv om de hadde risikert livene sine, selv om mange følte de hadde reist med de beste intensjoner, et ønske om å bidra, selv om det var begrunnet i en støtte til president Bush, landets president og Commander In Chief, så var det ikke lenger mange gratulasjoner å få. Nå var det bedre å ligge lavt, tenkte mange, så her krevdes det lirking og forsiktig overtalelse.

Vi hadde ganske mange navn på blokken. Etter hva vi hadde funnet ut, antok vi at sannsynligheten for at de ville stille opp og snakke med oss var meget liten. Og hvorfor i all verden skulle unge amerikanere som hadde risikert livet i krig, uten å lykkes med gjenoppbyggingen de skulle gjøre og på toppen av det hele blitt brennmerket som presidentens naive løpegutter snakke med to journalister fra en helt ukjent avis i et europeisk land på størrelse med en tredjedel av Pennsylvania? De var i gang med sine nye liv. De hadde karriere og familier. Fortiden i Irak. Hvorfor? Hva skulle vi med det? Vi ventet mange slike svar. Og vi fikk mange slike svar. Men vi festet håp til noen bestemte navn.

3 d: System i galskapen

Etter noen hektiske uker med søk, telefoner og e-postutvekslinger begynte vi likevel å føle at vi kunne begrunne en reise til Washington, der flere av kildene jobbet eller bodde i nærheten.

Vi hadde navn og vi hadde kontakter. Vi hadde også begynt å se et mønster. At unge, uerfarne republikanere ble sendt ned, var ikke bare tilfeldig. Det skyldtes ikke bare at andre ikke ønsket å dra til et høyrisikoområde.

Det fantes et system i galskapen.

Mange av de unge amerikanerne som ble plukket ut for å jobbe i CPA, ble sett på som meget lovende. De var skoleflinke, men uerfarne og ofte uten altfor stor kunnskap om det konkrete området de ble satt til å jobbe med i Irak. Poenget var at de hadde kontakter i de neokonservative tenketankene, med tett tilknytning til president Bush og

hans administrasjon. Flere av dem hadde jobbet i tenketankene, på lavt nivå. Noen hadde arbeidsoppgaver knyttet til studieplanene. Andre jobbet med websidene. Andre var det som før ble kalt kaffekokere, som gjorde alt mulig forefallende arbeid på kontorene til kjente, amerikanske lobbyister og politiske strateger. De jobbet der i håp om å komme inn i et større nettverk, bli kjent med og kanskje bli oppfattet som en del av det politiske miljøet i Washington. De var ansett for å være lovende, republikanske emner, med en mulig framtid i amerikanske statsadministrasjonen. Var det en målsetning av hjernene bak neokonservatismen å få inn "sine" i administrasjonen, i jobber der de ville bli sittende selv om demokratene skulle ta over presidentembetet? Ble erfaring fra CPA vurdert som et godt karrierevalg av Bushs kontakter som anbefalte nye folk til ulike stillinger? Var det en måte å skille ut hvem som virkelig brant, hvem som virkelig var lojale, hvem man kunne stole på tilstrekkelig til å plassere for framtiden?

Svarene, eller biter av dem, fant vi spredt på flere steder: CPA-arkiv, i statuttene til nyetablerte skoler, og på et hjørnekontor i en nykonservative tenketanken American Enterprise Institute, for å nevne noen.

3 e: To veier inn

Vi fant to ulike veier som gjorde det mulig for oss å få fram systemet bak galskapen. Begge åpnet seg for oss gjennom vår jakt på – og granskning av – de unge som ble plukket ut til å jobbe for CPA i Irak.

En av de unge kvinnene som hadde vært i Irak med jobb i Finansdepartementet der, 23 år gamle Casey Wasson, viste seg å være utdannet på en høyst interessant skole. Vi kjente den ikke fra før, men i vår systematiske gjennomgang av de unges utdanning (i utgangspunktet for å kunne spore dem), skilte denne skolen seg ut som noe vi måtte se nærmere på: Patrick Henry College.

Wasson hadde vi funnet i CPA-arkiver. Hun hadde kommet til Irak i 2003 og jobbet ved finansministeriet. Hun hadde også dukket opp i et gammelt arkiv til en internettside viet til amerikanske soldaters dagbøker og "Amerikas sårede helter". Der hadde Kathleen (Casey) Wassons lagt ut sine notater fra september/oktober 2003 i Bagdad.

De fortalte en god del, ikke minst når vi kjørte opplysningen sammen med andre opplysninger vi fant i intervjuer fra lokalaviser, offisielle papirer, der de unge selv hadde deltatt i nykonservative diskusjonsfora på internett, reisebrev i skoleaviser, dokumenter i arkivene på sider som "America's Wounded Heroes" eller sider som The Heritage Foundation – Leadership For America, en av mange nykonservative internettsider, men kanskje en av de viktigste. Her fant vi tre navn som alle var unge "lojale" amerikanere som reiste ned til Irak for å jobbe for CPA.

Ved etter hvert å kjøre kryssøk på alle opplysningene våre fra rundt omkring, kunne vi pusle sammen broker og biter til et tydeligere bilde. Det virket som om det var en gjeng som reiste ned ganske samtidig i 2003, og som hadde utstrakt kontakt mens de var der nede. Mye kunne tyde på at flere av dem fortsatt møttes nå og da.

3 f: Guds skole

Men denne Patrick Henry College, skolen til Casey Wasson ... Nærmere undersøkelser viste at skolen var høyst spesiell. Det første vi oppdaget var at skolestyrets sekretær var Janet Ashcroft, hustruen til tidligere innenriksminister John Ashcroft, den norskættede mannen bak terrorlovene som ble innført etter angrepet på World Trade Center. Patrick Henry College var en strengt evangelisk eliteskole, hvor ett av inntakskriteriene for elevene var at de ikke har gått på vanlig skole før, men er blitt undervist hjemme av sine foreldre. Skolen ble grunnlagt i 2000, samme år republikaneren George W. Bush vant sitt første presidentvalg. Da han stilte til gjenvalg høsten 2004, ble skolen stengt, fordi studentene drev valgkamp for Bush med velsignelse fra skolens ledelse. Et uttalt mål for skolen var å utdanne unge, patriotiske, kristne kvinner og menn til styringen av Amerika.

Ved å gå gjennom årsrapportene og statuttene gjorde vi også en annen oppdagelse: Det mest populære studiet på Patrick Henry College var Strategic Alliance Programme, der noen av de flinkeste studentene ble trent opp til å bli agenter for CIA. I løpet av studietiden hospiterte de i CIA. Enda flere studenter ved colleget hadde praksisplasser i Det hvite hus, Pentagon og konservative tenketanker. Hver tiende student fra hele USA i slike stillinger, kom fra denne lille, nyetablerte skolen i Purcellville, en drøy time vest for Washington.

Vi kunne ikke finne noen artikler om skolen i amerikanske eller andre aviser, det så ikke ut som om noen journalister hadde vært ute på skolen for å se nærmere på den. Våre henvendelser til ledelsen ved Patrick Henry College ble høflig avvist. Men de visste i hvert fall hvem vi var, og at vi var interessert.

3 g: CIA-faren

Forresten, apropos CIA. Den andre veien inn i systemet bak galskapen var professor Michael Ledeen, med en doktorgrad i både filosofi og historie.

Michael Ledeen regnes som en av de aller mektigste ideologene i den nykonservative maktovertagelsen av USA. I 1980-årene var han president Ronald Reagans rådgiver i utenrikspolitiske spørsmål. Han var dypt involvert i Iran-Contras-skandalen, som holdt på å felle presidenten, og hadde også ansvaret for å "destabilisere Sovjetunionen", som det heter i historiebøkene Michael Ledeen har så mange av på kontoret. I dag er han en av de ledende, men mindre synlige, skikkelsene i det famøse American Enterprise Institute, der han har hjørnekontor. Washington Post skrev i 1987 at han var CIA-agent under sin tid i Italia, der han blant annet hjalp den italienske regjering med "sikkerhetsspørsmål".

Men - i tillegg, oppdaget vi – at hans datter var en av de unge "lojale" som tok tjeneste for CPA i Irak. Simone Ledeen, også hun i Finansdepartementet.

Ettersom vi visste hvor Michael Ledeen jobbet, gjettet vi oss fram til e-postadressen (en framgangsmåte som ofte bar frukter, og ganske ofte ikke). Av ulike grunner er mye av den politiske administrasjonen i Washington gjemt bak murer av rådgivere, forværelser og generelt unyttige e-postkontoer der man havner i en innboks som gjerne stopper hos en sekretær eller et pr-byrå som velger å ikke sende den videre til rette vedkommende. I tilfellet Michael Ledeen skjedde noe uventet. Han ga oss et personlig svar. Han visste ikke hva han kunne hjelpe oss med, og etter å ha gjentatt forespørselen et par ganger svarte han heller bryskt at vi bare fikk kontakte hans

sekretær, og så fikk vi se om det var tid. Vi måtte gjerne dra til Washington, mente han, men hans tid var ikke nødvendigvis forenlig med vår tid, så knapp som den var. En åpning i hvert fall.

3 h: Fire ufattelige dager ute i verden

Da vi la ut på reise, var det utvilsomt et sjansespill. Strengt tatt hadde vi bare én eneste avtale spikret - med forfatteren av boken "Imperial Life In The Emerald City". Vi hadde en del kilder som sa at de kanskje kunne tenke seg å møte oss, men de ville ikke binde seg ved å gi endelig svar. Noen av kildene skulle også snakke sammen, med det utfall det nå måtte ha for våre muligheter. Vi hadde gjort grundig forarbeid, men vår skjebne i den amerikanske hovedstaden lå i andres hender.

At vi likevel valgte å dra, var det ut fra overbevisningen om at skulle vi få disse menneske til å stille opp, måtte vi vise dem at vi mente alvor. At vi tok dem alvorlig, og at vi virkelig tok saken vi ville skrive alvorlig. En god måte å vise dette på, var å faktisk reise. Dessuten viser all vår erfaring oss at det er langt lettere å få folk til å fortelle det de vet - i tillegg til å bygge opp tillit gjennom å vise kunnskap og at man bryr seg - ved å komme seg ut i felten, ved rett og slett komme nærmere dem.

De avtalene vi håpet å få, med den enorme motstanden som lå i å snakke om de tingene vi ville snakke med dem om, lot seg bare ikke ordne fra skrivebordene våre på Grev Wedels Plass i Oslo, der det dessuten er tett og meget dårlig luft og stadige byggearbeider på inne og ute. Vi måtte ut. Og om ikke annet, så håpte vi på at deres samvittighet ville slå inn når vi ringte og sa at vi hadde reiste hele veien fra Norge for å møte dem.

3 i: Fra Kansas til Oxford – vårt første møte

På vei til Washington hadde vi lagt inn en mellomlanding i London. Derfra tok vi toget til Oxford. Vi hadde én kveld på oss. Tidlig neste morgen gikk flyet fra London igjen, vi måtte stå opp i otta for å ta bussen fra Oxford til Heathrow. Vi hadde bare den ene kvelden. Men vi måtte prøve.

I skoleavisen til Richmond University hadde vi nemlig gjort en meget spennende oppdagelse. En student ved navn Scott R. Erwin var så løfterik at han var én av 32 amerikanere som var plukket ut til å få det høythengende Rhodes Scholarship i 2006. Hans far var intervjuet på en telefon fra en forstad til Kansas, der Erwin opprinnelig kom fra, og han fortalte om hvor viktig utdanning hadde vært for familien Erwin, ikke minst med tanke på at moren var barneskolelærer.

Men bildene til saken var kanskje vel så interessante. På ett kunne man se den unge mannen motta en medalje av guvernør L. Paul Bremer - The Defense of Freedom Medal, for sin innsats i Irak. Et annet bilde viste et istykkerskutt Duracell-batteri, som reddet livet til Erwin, da han ble utsatt for et bakholdsangrep i Irak. Batteriet endret retning på kulen som var på vei mot hjertet hans.

Langt nede i artikkelen, sto kanskje det som fanget oss aller mest. Et kort sitat fra David Brannan, tidligere sjef for politi og sivil sikkerhet Irak. Ifølge ham var det Erwin som styrte butikken da han kom ned. Erwin var da 21 år gammel.

Her var en vi måtte snakke med.

Et Rhodes scholarship betyr at han får plass på det ærverdige universitetet i Oxford. Vi fant en e-post til ham der, og han svarte oss. Han ville tenke på det. Men han var ikke direkte avvisende. Han hadde gitt oss et nummer vi kunne ringe. Problemet var bare at han ikke svarte.

Så der satt vi på puben utenfor klokkeårnningangen til Christ Church College i Oxford, der vi var blitt fortalt at studentene av og til gikk, The Eagle and The Child, tidligere stampuben til blant annet forfatteren J.R.R. Tolkien.

Vi ventet. Og ventet.

Så ringte det. Det var ham.

Satt vi på puben rett utenfor? Men der kan dere jo ikke bare sitte og vente. Kom dere i dag? Fra Norge? La meg komme ut og hente dere, så skal jeg vise dere rundt på Universitetet.

Fem minutter senere sto han der. En ung mann i rød genser. Han virket eldre enn sine unge år. Han var vennlig, men reservert. Vi visste at han for to år siden i en nasjonal kåring gjengitt i USA Today ble hedret som en av USAs ti mest lovende studenter. Her sto han. Ville vi bli med inn i salen der Harry Potter-filmen ble spilt inn?

Vi fikk nesten tre timer med ham. Utvilsomt hjalp det at vi kunne referere til faren og moren hans, at vi viste han kom fra Kansas, at vi kjente til hva som hadde skjedd i Irak, at vi kunne datoen for angrepet og navnene på de to irakiske politimennene som ble drept, da han ble skutt.

Vi fant fint ut av det med hverandre. Før vi skiltes ga han oss navn på noen han hadde jobbet sammen med i Irak. Han sa også at han skulle legge inn et godt ord for oss.

På vei hjem til det lille hotellet vårt sjekket vi e-postene våre. Kvinnen vi hadde funnet på Facebook hadde svart. Hun ville ikke stille opp selv, men hun kunne hjelpe oss å finne tidligere kolleger fra Irak-tiden, som kanskje ville.

3 j: Tre menn, tre dager i Washington

Dagen etter var vi i Washington. På grunn av tidsforskjellen var ikke klokken mer enn 14. På hotellet vårt viste det seg at internett lå nede, og det nærmeste vi fant, var et slags kopisenter, der man kunne leie oppkobling. Så sendte vi ut nye e-poster til adressene vi hadde, der vi sa at vi var i Washington. Så vi begynte straks å ringe alle numrene vi hadde for å gi beskjed om at vi var i byen. De færreste svarte, men vi la igjen beskjeder, så vi kom til å ringe igjen, og til de som Erwin hadde sagt han kjente, hilste vi fra ham. Til de som kjente kvinnen vi hadde fått tak i på Facebook, hadde hun gitt tillatelse til at vi hilste fra henne.

Vi rakk akkurat andre omgang av mesterligakampen mellom Liverpool og Barcelona, som vi så på en sportspub med hamburgere til, mens vi ventet. Heiet på hvert vårt lag. Førstifem minutter med nokså dårlig teamwork og en viss jet lag. Vårt arbeid i Washington kunne sikkert hatt en heldigere begynnelse.

3 k: Fred Smith

Klokken syv la vi oss, og så sto vi opp klokken fem morgenen etter, etter begge å ha sovet urolig i støyen fra et aldrende varmesystem, som startet og stoppet natten gjennom.

Under frokosten gikk vi gjennom listene våre med navn. Fotografen Ørjan Ellingvåg hadde kommet fra New York i løpet av natten. Med sin erfaring i å spore opp mennesker i USA, viste han oss ulike søkermotorer som vi kunne bruke. Vi hadde selv litt kunnskap fra et DN-kurs holdt av en ekspert fra Institutt for Journalistikk. Sammen satte alle tre seg ned, delte listene og begynte å søke etter flere numre og adresser vi kunne knytte til navnene vi hadde.

Et navn vi hadde var Fred Smith. Han var en av dem som hadde dukket opp i undersøkelsen som var utført med bakgrunn i dybdeintervjuer med hjemvendte amerikanere fra Irak. Han var ingen hvem som helst. Han hadde jobbet tett med hver eneste forsvarsminister i USA siden Jimmy Carter var president på 1970-tallet. I juli 2003 hadde han fått oppdraget med å bygge opp kontoret som skulle rekruttere amerikanere til sivil tjeneste i Irak. Først i Washington, så i Bagdad. Smith fikk en nøkkelstilling i Coalition Provisional Authority (CPA). Planen var å sende ned rutinerne embedsmenn og ekspertise fra amerikanske departementer i noen få måneder. Så skulle krigen være over.

Smith hadde jobbet 26 år i Pentagon. En telefon dit avslørte at han ganske nylig hadde sluttet. Mellom linjene i transkripsjonen fra dybdeintervjuet kunne man kanskje lese en slags misnøye, men spørsmålene var som oftest feil stilt.

Et problem var at Fred Smith var et vanlig navn. Men Fred sto sikkert for Frederick, dessuten mente vi at kvinnen i Pentagon hadde sagt Fred C. Smith, så kanskje Frederick C. Smith. Dessuten visste vi hvilke områder i Washington D.C. og staten Virginia, som omkranser byen, som huset mange av embedsmennene i Washington, slik at vi kunne begrense søket ganske kraftig. Og etter et par feilringninger, fant vi vår mann.

Han ville egentlig ikke. Men var vi i Washington nå? Reist helt fra Norge? Og det er jo en viktig sak, dette, dere har rett i det.

Han kunne møte oss morgenen etter. Han skulle stå ved krigsmonumentet. Han kom til å ha på seg en beige støvfrakk, sa han.

Det var som i ”Alle presidentens menn”, tenkte vi.

Igjen hjalp det oss helt åpenbart at vi visste mye på forhånd. Uten å henvise direkte til intervjuet fra forskningsprosjektet, ga det oss en mulighet til å lirke intervjuet i den retning vi ønsket, med mindre risiko for å trække på noen tær, stille og rolig presentere spørsmålene som vi visste han hadde svar på, og snart tødde han opp og snakket fritt, i hvert fall så fritt som en med 26 år erfaring i Pentagon gjør.

Han ga oss to navn. Paul Groce og Erin M. Hamrick. To hodejegere i stjerneklassen som fikk jobben med å profesjonalisere jakten på nøkkelpersoner til gjenoppbyggingen av Irak, begge ansatt i hvert sitt av New Yorks fremste hodejegerfirmaer. Da Det hvite hus oppdaget det, noe som kunne bety at det ikke lenger hadde full kontroll over hvem som ble sendt til Irak, fikk de sparken på dagen.

Sjefen for ansettelsen av de to hodejegerene var Reuben Jeffrey III, hans navn hadde vi allerede notert oss, i dag styreformann og leder for Commodity Futures Trading Commission, som overvåker råvarebørsen i New York.

Han ville ikke snakke med oss. Kanskje det ville være lettere hvis vi gikk rett på hodejegerne.

Begge hadde byttet hodejegerfirma siden da, og tok lang tid å spore opp, men vi ville ikke gi oss. Det er lett å tenke at det er for stort, bare gi seg, eller at det ikke er så nøye,

siden det uansett er så langt borte. Men vi ville bruke samme arbeidsmetoder som vi gjør på gravesaker i Norge, bruke samme nøyaktighet, samme krav til å sjekke alt, finne utgangspunktkildene, snu hver stein og snakke med alle som kunne fortelle oss noe, som hadde førstehåndskunnskap – hvis det var mulig – selv om dette var en nesten ufattelig stor sak. Helst ikke tenke på det engang.

Så vi måtte finne Groce og Hamrick. Og vi måtte få tak i dem. Da vi til slutt klarte det, og det viste seg at ingen av dem ville uttale seg om saken i dag, fant vi til slutt dokumenter som viste at ansettelsen var ment å vare mye lenger enn den gjorde. Andre kilder i Pentagon bekreftet også historien.

3 l: Rajiv Chandrasekaran

Møtet med forfatter og journalist Rajiv Chandrasekaran var meget hyggelig, men ga oss lite nytt. Men det var oppløftende at han åpenbart ble imponert over alle navnene vi hadde fått tak i. Dessverre viste han ikke hvor de oppholdt seg i dag, og han hadde heller ikke snakket med noen av dem i forbindelse med arbeidet med boken. Han hadde ikke intervjuet dem da de var i Irak, og heller ikke senere. Tvert imot virket det ikke som han kjente til nevneverdig mer om de unge amerikanerne som hadde reist til Irak, enn de historiene som var å finne nettet, på de demokratiske og anti-CPA-styrte bloggene.

Men Chandrasekaran kunne mye nyttig om strukturen i utvelgelsen av personell. Og han ga oss et nummer. En mann som hadde jobbet med guvernør L. Paul Bremer i Irak. Vi kunne jo prøve å komme i kontakt med Bremer, sa han. Men aldri i verden om vi ville få det til. Han ga ikke intervjuer lenger. Hadde ikke gjort det på lenge.

Vi hadde prøvd ulike veier fra Oslo, men hadde ikke engang klart å få svar på våre uttalige henvendelser, så langt.

Rajiv Chandrasekaran ga oss noe nyttig informasjon. Til gjengjeld ønsket han noen navn og telefonnummer av oss. Vi ga ham selvfølgelig ingen navn som vi hadde lovet anonymitet, men navn vi visste var åpne kilder, for vi hadde på sett og vis et felles ærend. Vi jobbet med en reportasje. Han jobbet med et filmmanus. Vi hadde nytte av hverandres arbeid. Med sin bakgrunn som leder for Washington Posts kontor i Bagdad under Irak-krigen, var Chandrasekaran en interessant mann å snakke med for oss. Han hadde god oversikt, men var glad for nye navn og opplysninger. Han ba om en engelsk oversettelse av reportasjen. Vi ønsket ham lykke til videre med sitt filmmanus.

3 m: Brendan Wheeler

Da ringte Brendan Wheeler tilbake. Hans historie hadde vi funnet i Vermont Quarterly, et magasin utgitt av The Vermont University. I et reisebrev hjem fortalte avgangseleven fra 1999 omfattende om sine erfaringer med enorme pengebeløp i Irak. Hvordan han blant annet lastet 75 blå plastsekker med 1,6 millioner dollar i hver, og fløy dem ut på et felt i rurale Irak, der han møtte en mann han aldri hadde møtt før, flankert av bevæpnede vakter, og ga ham 120 millioner dollar.

Wheeler ville ikke stille på bilde. Vi hadde funnet ham i en av cv-databasene for mennesker som mener de har lederressurser å avse. Han jobbet nå i kongressen. Men han bekreftet historien fra universitetsavisen. Og han ga oss et annet navn. Nick Horne. Og et nummer.

3 n: Michael Ledeen

Igjen fungerte det å ringe fra et sted helt i nærheten av en prominent manns kontor. Uten tvil hjelper det å spille på slike menns ego, og de synes unektelig at det er litt stas at folk gidder å reise langt for å snakke med dem. Spesielt når vi lover at det ikke skal ta lang tid, og vi i e-postene har lagt vekt på å understreke at det blant annet er hans rolle som ideolog som gjør ham spennende for oss.

Vi skal nok heller ikke se bort fra at Michael Ledeen, og en del av hans meningsfeller, også lot seg antydningvis begeistre av dem tiltakslyst og pågåenhet vi viste ved bare å oppsøke dem. Dette var unge menn som ville noe her i livet.

Og når vi oppsøkte dem passet vi hele tiden på ikke å virke truende, aldri direkte presse oss på, nei, hele tiden høflige på telefon, men samtidig utenfor og i nærheten.

Michael Ledeen var en slik mann som gjør at man tenker seg om før man vrir om tenningsnøkkelen på bilen sin etter å ha snakket med ham. Kanskje var det derfor vi lurte på om ikke fotografen kunne starte leiebilen vi etter møtet med Ledeen leide i garasjen under American Enterprise Institute.

Fra bilen ringte vi nummeret til mannen som vi hadde fått vite av og til snakket med guvernør L. Paul Bremer. Han ga oss et nytt nummer, til en som ga oss et nytt nummer, så enda ett.

Samtidig ringte vi Patrick Henry College igjen. Vi presenterte oss, sa vi var fra Norge og at vi veldig gjerne ville snakke med rektoren og grunnleggeren av skolen. Vi var i Washington nå, sa vi.

”Han er i kongressen i dag,” svarte sekretæren. ”Han skal møte politikere for å sikre bevilgninger.”

”Vi trenger bare noen minutter. Vi kan møte ham i kongresslobbyen når som helst i dag.”

”La meg ringe ham, da, men jeg tror det blir vanskelig.”

3 o: L. Paul Bremer III - igjen

Vi ringte det siste nummeret som kunne sette oss i kontakt med tidligere guvernør L. Paul Bremer III. En kvinne denne gangen. Vi hadde forberedt oss godt, lest oss opp på Bremer. Vi visste at han stort sett holdt seg i sin fritidsbolig i Vermont.

Lewis Paul Bremer III ble håndplukket av Det hvite hus som leder for gjenoppbyggingen av Irak. Med en fortid som lojal republikaner og nær partner med tidligere utenriksminister Henry Kissinger, var han en mann til å stole på. Han styrte Irak med hard hånd.

Men også nedover i systemene ville Det hvite hus ha kontrollen på medarbeiderne. Mannen som fikk oppdraget med å sile søkerne, het James O’Beirne. Han var såkalt White House Liasson, bindeleddet mellom de republikanske lederne i Det hvite hus og Pentagon.

Selv om det var byråkratene i Pentagon som skulle ansette og sende folk til Bagdad, kunne de ikke gjøre det uten godkjennelse fra O’Beirne, som forhørte seg med presidenten og hans krets. Under vårt møte med Fred C. Smith hadde vi fått en lengre redegjørelse om den beryktede O’Beirne.

Offisielt gikk oppbyggingen av Irak godt de første månedene. Også Lewis Paul

Bremer III ga inntrykk av det. Men hva mente han egentlig? Var han virkelig fornøyd med støtten fra Washington?

I februar i år måtte tidligere guvernør Lewis Paul Bremer III møte i den amerikanske kongressen for å svare på kritiske spørsmål. Korrupsjon, opptøyer, drap, lidelser og milliarder. I direkteoverførte tv-sendinger verden over måtte den 65 år gamle elitediplomaten stå til rette for det meste som gikk galt. Støtten fra Det hvite hus var vanskelig å se.

Det var ubehagelige dager for mannen som fikk det øverste ansvaret for å bygge opp Irak. Lewis Paul Bremer III har ikke gitt lyd fra seg siden han ble avhørt i Kongressen for snart to måneder siden. Umiddelbart etter høringene i Washington DC søkte han tilflukt i feriehuset i Vermont sammen med kona Francie.

Følte han seg som en syndebukk? Fikk han ikke de folkene han trengte i Irak? Ble han sviktet av presidenten og hans menn?

Vi hadde et trumfkort (håpet vi). Et litt banalt ett, kanskje, men det kunne fungere. I vår research hadde vi funnet at Bremer hadde en fortid som viseambassadør i Norge på 1970-tallet. På cv-en skrev han at han kunne norsk, kanskje han ønsket å praktisere språket litt igjen?

Kvinnen i den andre enden sa hun skulle ringe L. Paul Bremer III og høre.

3 p: Dr. Michael Farris

Da ringte sekretæren til rektor ved Patrick Henry College, dr. Michael Farris. Han kunne møte oss om en halvtime, i ti minutter, mellom to møter, forutsatt at vi kunne stille i Kongressen.

Aller helst ville vi jo besøke skolen. Ved direkte øyesyn får man alltid vite noe man ikke hadde fått fatt i ellers. Men med rektoren hadde vi i det minste en fot innenfor. For skulle han nekte oss? Hvis vi oppførte oss høflig og interessert, noe vi jo faktisk også var? Skulle ha virkelig nekte oss å dra dit å besøke skolen han brant for, og som han sikkert var uendelig stolt over å ha bygget opp fra grunnen?

Selvfølgelig ikke.

Ti minutter ble til en halvtime, hvis vi kunne spasere med ham gjennom de underjordiske korridorene mellom Kongressen og Senatet. Av alle rare oppdagelser man gjør langs en slik tur var det ikke de mange skopusserne eller lobbyistene med rulleskøyter som gjorde størst inntrykk, men følelsen av å passere kontoret til Hillary Clinton, der døren var åpen, uten å la seg rive med, ikke kikke inn, ikke banke på, ikke stå og vente, men bare passere verdensvant og ubesværet og i rektorens høye tempo mot neste korridor, hvor kunstig det enn følte, for ikke å falle i unåde hos ham, for Dr- Michael Farris hadde allerede begynt å ane at vi kanskje ikke delte hans syn på alt her i verden. Men han skulle personlig ringe, og ordne slik at vi ble vist rundt på skolen dagen etter.

3 q: Nick Horne

Vi satt på en Starbucks utenfor Kongressen da det ringte fra et ukjent nummer. Mørket hadde begynt å sige nedover fra himmelen og vi var på Starbucks for å kunne sjekke e-poster på deres trådløse nett. Mannen som ringte var Nick Horne, CPA-kollegaen som Brendan Wheeler hadde kontaktet for oss. Han ringte tilbake. Vi fortalte hva vi var

interessert i, og jo, han kunne møte oss. Men da måtte det skje nå. Madeleine's Café i bydelen Georgetown i Washington om tjue minutter. Det var knapt tiden og veien. Mens hans historie var nesten enda mer utrolig enn noen av dem vi hadde klart å finne så langt. Han hadde aldri fortalt den til noen "utenfra" før. Hans navn hadde vi bare såvidt sett i arkivene. Men, sa han, han likte at vi ikke var dømmende i utgangspunktet, vi virket oppriktig nysgjerrige, som om vi virkelig ville vite hvordan de hadde tenkt, de som reiste ned. De fleste bare fordømte dem nå, mente han, og han kunne forstå det også, men vi måtte være klar over at mange av de som dro ned, faktisk reiste for å bidra med noe de mente kunne føre til en bedre verden. Selv om ettertiden har vist at vi tok feil, la han til.

Nick Horne var telearbeideren som tok drosje fra Jordan til Bagdad. Fire uker senere satt han som fungerende energiminister i Irak, med ansvaret for 42.000 ansatte og deres lønninger. 5,6 milliarder dollar, 35 milliarder kroner, skulle bevilges og deles ut i lønninger. Helt uten revisjon, sa han. Summene han nevnte stemte med dem vi hadde funnet i CPA-arkivene.

Vi snakket sammen i over to timer. Vi kunne godt ta bilde av ham. Han syntes det var deilig endelig å fortelle det han visste.

3 r: L. Paul Bremer III - igjen

Samme kveld ringte telefonen igjen. Det var kvinnen som hadde kontakt med tidligere guvernør L. Paul Bremer III. Han kunne godt tenke seg å snakke litt norsk, sa hun. Hun ga det hemmelige nummeret til huset i Vermont. Ring klokken tre i morgen. Etter den dagen tillot vi oss en bedre middag. Helt utslitte, men lykkelige. Tilbake til hotellet hentet vi ut utskriftene fra høringen med L. Paul Bremer III i Kongressen, og leste dem på nytt. Det kunne sikkert være en fordel. Ikke minst å vite hva han faktisk hadde sagt før, slik at vi visste hva han ikke hadde sagt. Ble han latt i stikken? Hva synes han om sine mangeårige allierte i det republikanske partiet i dag?

3 s: Patrick Henry College

Kjøreturen til Patrick Henry College dagen etter, var først og fremst forvirrende. En utrolig haug med avkjørsler, alle tilsynelatende med ulike retninger ut i ingenstedshen, og en GPS-stemme som kommanderte oss hit og dit, og med jevne mellomrom sa at vi hadde kjørt feil og for langt, og "please turn around", "please turn around", "please turn around".

Vi brukte over to timer på en tur som skulle ta litt over én.

Å faktisk se skolen, ga et uvurderlig tillegg til praten med grunnleggeren og rektoren. Midt i ingenting, en grandios mursteinsbygning i striglete hageomgivelser, en kunstig innsjø og nyplantede trær på rene rekker. Vi fikk snakke med elever som var på campus, selv om det egentlig var semesterfri. Og der – på veggen – et messingskilt: The Beverly LaHaye Award for Leadership for 2003 gikk til studenten Casey Wasson fra Lawrence, Kansas.

3 t: L. Paul Bremer III - igjen

Men heldigvis var vi to journalister. På grunn av rotet med å finne fram til Purcellville, måtte en av oss be om unnskyldning og forlate følget og omvisningen på skolen.

Klokken var snart tre. Vi hadde på vei ut til Purcellville gått gjennom rammen for spørsmålene til Bremer en siste gang.

Nå fantes det egentlig ikke noen annen plass enn i leiebilen på parkeringsplassen utenfor Patrick Henry College. Endelig skulle L. Paul Bremer III, mannen med det øverste ansvaret for alt vi skrev om, snakke. Etter en lang, lang stillhet, skulle han snakke – ikke med Washington Post eller Newsweek eller New York Times – nei, med Dagens Næringsliv!

Blokken på fanget i forsetet på bilen. Kaldt, men umulig å forstå varmeapparatet, i hvert fall akkurat nå.

”This is Paul,” sa stemmen.

”Hei, dette er fra Dagens Næringsliv.”

”Jeg snakker litt norsk,” svarte han, på en måte som helt tydelig viste at vi skulle stoppe norskpraten her.

Intervjuet med USAs øverste leder for gjenoppbyggingen av Irak varte lenge. Han hadde mye på hjertet. Flere ganger viste han til høringen og hva han hadde sagt der, og det var en lykke at vi hadde lest transkripsjonene. Noen ganger var det ganske åpenbart at han testet hvor godt pålest vi var.

Etter hvert begynte han å snakke om hvor skuffet han var over Det Hvite Hus og Pentagon. Han fortalte om samtalene med forsvarsminister Donald Rumsfeld, de gjentatte klagene til ham, hvordan ingenting hadde skjedd.

Og man kan ikke si annet enn at det følte litt merkelig å sitte der i forsetet på en kald bil, på et jorde i Purcellville med blokken lit ustabil i fanget, og snakke med den som var sjefen for okkupasjonsmaktene i Irak, høre ham snakke om telefoner han hadde tatt direkte til Amerikas forsvarsminister, fordi de var gamle kjente. Høre ham snakke om at han følte seg sviktet av både presidenten og forsvarsministeren, sine gamle venner. Som eneste avis i verden.

Vi hadde klart å komme helt til topps. Vi drev ikke rundt i bakvannet. Vi snakket ikke med norske kommentatorer om hvordan de trodde dette eller det andre ville påvirke det noe, eller noe annet. Vi hadde kommet helt til topps, vi snakket med selve sjefen, han som hadde bestemt, og vi fikk ham til å snakke.

Gud, så stolte vi var.

På vei hjem fra Purcellville stoppet vi i en annen snodig liten landsby i Virginia og kjøpte leker til barna der hjemme. Kanskje litt vel oppglødd av de siste timenes hendelser, kjøpte Jens et detektivsett til sin eldste.

3 u: En konferanse i Wien

Faktum var at vi ikke var i Washington i mer enn tre dager, i tillegg til en natt i Oxford. Men vi jobbet omtrent døgnet rundt. Når vi ikke satt i intervjuer, ringte vi, maste, purret, eller sendte e-poster.

Selve utskrivningen ble gjort – av alle ting – under en internasjonal sementkonferanse i Wien. Vi skulle dekke den for magasinet, men i pauser og når foredragene ble for kjedelige (hvilket de ble både titt og ofte på sementkonferansen) snek vi oss ut og opp på rommene våre, der vi satt og skrev på denne saken, som vi mente var mer fantastisk enn noe annet.

Vi skrev og vi filte. Satt oppe på nettene, bestilte mat opp på rommet og skrev videre. Alt skulle være forståelig og klart. Det skulle være spennende. Av og til ser man at

godt forarbeid ødelegges i skriveingen. At det ikke legges samme flid i presentasjonen. Vi ville ikke at det skulle skje.

Vi skrev og vi skrev om. Vi diskuterte fram og tilbake, var ikke enige om alt, men det meste. Skulle vi lage egen sak med Patrick Henry College? Utvilsomt hadde vi nok materiale, utvilsomt var den verdt det, nå var vi også blitt fortalt at CNN skulle komme og lage en dokumentar om skolen uken etter at vi var hjemme, men vi bestemte oss for å barbere den ned til benet og ta den med i reportasjen. Hvis vi trykket den som egen sak, ville den fort virke kuriøs, men sannheten var jo at den var mye mer enn det. Og det ville vi vise. At unge, helt uerfarne folk ble sendt for å bygge opp Irak – at unge folk helt uten økonomiutdannelse fikk oppdraget ned å få orden på finansministeriet, at en telearbeider ble energiminister – det var et slags system her. Det var en plan i bunn. En plan for framtiden. Klekket ut av nykonservative ideologer, som Michael Ledeen. Derfor måtte han med også. Selv om vi vurderte å ta ham ut, vi kunne laget et firesiders, hysterisk morsomt og ganske interessant intervju over fire sider med ham, men han hørte til i denne saken.

Og tidligere guvernør L. Paul Bremer III. Skille ut som egen sak? Spare som oppfølger?

Nei, vi ville kjøre full pakke med en gang. Ikke smøre tynt utover. Stramme inn, og kjøre på.

Som vi slet med alt vi måtte kutte.

3 v: Oppsummering

Vi begynte arbeidet 20. februar 2007. Det ble mange kvelder og helger før vi var ferdige. Vi sjekket e-poster til langt på natt, av og til i utålmodig og en smule monoman venting på én bestemt e-post, den som kunne få oss det lille skrittet videre (ofte til irritasjon familiers forståelige irritasjon). Mange oppringninger og samtale måtte tas sent, fordi samtale skulle foregå over Atlanteren og vi hele tiden måtte ta hensyn til tidsforskjellen. Vi fulgte daglig med på nyhetene fra Irak, både her hjemme og rundt omkring i verden, der det daglig kom nyheter om mennesker som ble sprengt i filler.

Da siste hånden ble lagt på verket (uttegningen av coveret på magasinet) var begge i utlandet. Lars forsøkte å bidra fra sin utflukt til Stonehenge, sammen med sin gravide samboer, evig vandrende med mobil til øret. Han husker ingenting av Stonehenge, hvis du spør ham. Jens var på en liten øy mellom Sverige og Danmark, nærmest uten mobildekning.

Lørdag 4. april, en og en halv måned etter at vi begynte arbeidet, sto reportasjen på 11 sider på trykk i lørdagsmagasinet.

Vi hadde klart å spore opp og få snakket med budsjettansvarlige på finansministeriet, energiministeriet, for politi, grensepattuljer, tollvesen og brannvesen – blant annet. De forklarte med egne ord hvordan de ble overlatt styringen, selv om de ikke hadde erfaring eller kompetanse, og beskrev hvordan pengene ble pøst ut, pakket i plastsekker og lempet ut på jorder til ukjente menn.

Ingen av disse unge amerikanerne hadde uttalt seg offentlig om dette tidligere.

Vi hadde klart å vise at utvelgelsen av dem, var basert på lojalitet og politisk overbevisning, mer enn på kompetanse og erfaring. At disse unge og helt uerfarne etter

hvert fikk ansvar for å bygge opp igjen et av verdens store katastrofeområder, med kanskje over 600.000 drepte, et tall som fortsetter å stige, et land i krig og totalt kaos. Vi hadde funnet en forståelig forklaring på noe som følte som helt uforståelig, for oss, og antagelig for de aller fleste andre også. Én grunn, ikke den eneste grunnen, men én viktig grunn til at alt kunne gå så galt som det gjorde. Og vi hadde klart det gjennom å følge pengene. Følge dem helt til topps.

Vi kunne dokumentere hvordan flere av de utvalgte, unge hadde fått posisjoner i alt fra Senatet, Representantenes hus, tenketanker, Pentagon og Det hvite hus. Og vi kunne vise at det lå en større plan bak det hele. Å få sine folk inn i statsadministrasjonen, mens det fortsatt var en republikansk president.

Dessuten hadde vi fått den øverste ansvarlige for oppbyggingen av det sivile samfunnet i Irak i tale, L. Paul Bremer III, som under krigen – i propagandaens navn – hadde sagt at alt gikk strålende, og som under senathøringen hadde forsvart seg selv og sine nærmeste rådgivere. Som siden ikke hadde sagt ett ord. Nå hadde han gitt sin støtte til våre funn.

Siden har han fortsatt å leve tilbaketrukket i fjellene i Vermont, der han dyrker sin fascinasjon for fransk gastronomi.

4. Avslutning – en julemiddag

Vi har, som nevnt, jobbet sammen som et team siden vi begge begynte i Dagens Næringslivs lørdagsmagasin høsten 1997. Antagelig var det derfor vi våget å gå løs på dette. En gravesak om en gigantisk, internasjonal sak – krigen i Irak? På bakgrunn av å ha lest et kort avsnitt i en avis. Vi skjønnte jo at folk ristet på hodet.

Men vi syntes altså at vi burde prøve. Vi kjenner hverandres styrker, og vi kjenner hverandres svakheter. Vi vet at vi utfyller hverandre, og når alt lykkes kan vi få til ganske store ting.

Skal Norges rikeste avis ikke ta mål av seg å skrive om de store, internasjonale sakene? Skal ikke vi som har fått jobbe med undersøkende journalistikk, fått tid og armslag til å lære oss faget, ikke bruke det vi kan og prøve å gå for de virkelige store sakene?

Nå skal historien bli film, regissert av Oscar-vinner Paul Greengrass fra England, og med Matt Damon i hovedrollen. Filmselskapet Working Title Films og Paul Greengrass har kjøpt rettighetene av Rajiv Chandrasekaran, men også vårt manus er oversatt til engelsk og ble for en stund siden sendt over til Paul Greengrass i London.

Det skålte vi for da vi møttes til julemiddag ett år etterpå.

5. Vedlegg.

Dagens Næringsliv, 4/5 april 2007

Engelsk oversettelse

Om filmen: <http://imdb.com/title/tt0947810/>

Oslo, 24 januar

Jens M. Johansson

Lars Backe Madsen